

Disputatio Physico-Medica, De Edentivm Bibentivmqve Sitv, Speciatim An Bibere Stando, An Condvcat Magis Sedendo? : Qvam Rectore ...Domino Friderico, Duce Ac Principe Hereditario Megapolensi ...

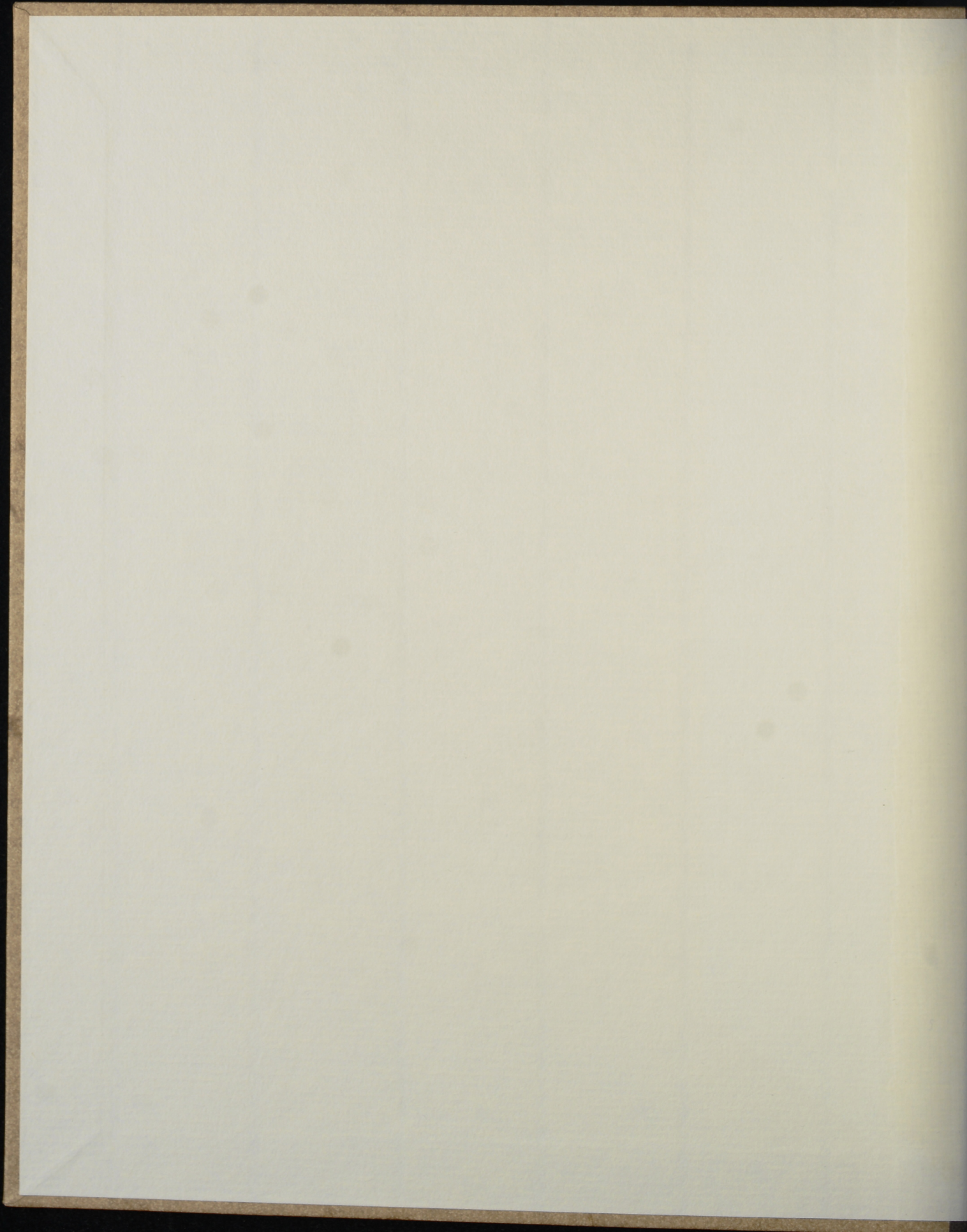
Rostochii: Typis I. I. Adleri, [1752]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1002290449>

Druck Freier Zugang

RU med. 31.Aug. 1752
Handtwig, Gustav Christ.

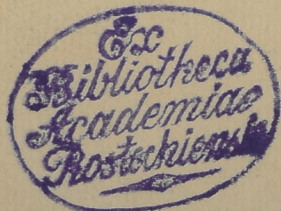

DISPVATIO PHYSICO · MEDICA,
DE
EDENTIVM BIBENTIVMQVE SITV,
SPECIATIM
AN BIBERE STANDO,
AN CONDVCAT MAGIS
SEDENDO?

QVAM
RECTORE, ACADEMIÆ MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DOMINO FRIDERICO,
DVCE AC PRINCIPE
HEREDITARIO MEGAPOLENSI,
PRINCIPE VANDALORVM, SVERINI ET RACEBVRGI,
COMITE ITEM SVERINENSI,
TERRARVM BOSTOCHII ET STARGARDIAE
DOMINO,
PRINCIPE AC DOMINO NOSTRO CLEMENTISSIMO.

PRAESIDE
GVST. CHRIST. HANDTWIGIO,
MED. DOCT. AC PROF. DVC. P. O.
FACVLTATIS SVAE HODIE DECANO,
ET SERENISS. PRINCIP. CONSIL. AVLIC,
AO. MDCCLII. D. XXXI. AVGVST.
PVBLICAE ERVDITORVM CENSVRÆ
SVBIICIT
TOBIAS GODOFREDVS ZEISSER,
WEISSENBVRGO · NORICVS, MED. STVD.

ROSTOCHII,
TYPIS I. I. ADLERI, SEREN. DVCIS AVL. & ACAD. TYPOG.

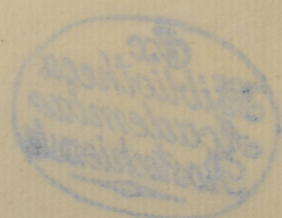

AN BIBLIOTHECA STANDBO.
AN CONDUCAT MAGIS
S E D E N D O ?
SPECIALIM

LECTORE ACADEMIE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPIS AC DOMINO,
DOMINO FRIDERICO,
DUCE AC PRINCIPIS
HEREDITARIO NEAPOLITANSI,
PRINCIPIS VANDALORUM, SVEBICI ET RACIBURGI,
COMITE ITEM SVENICENSIS,
TERRARUM ROSTOCHII ET STARGARDIAE
DOMINO,
PRINCIPIS AC DOMINO NOSTRO CLEMENTISSIMO.

PRÆSIDIS
GVST. CHRIST. HANDTWIGIO,
MED. DOCT. AC PROF. DVC. P. O.
FACULTATIS SVÆ HODIE DECANO,
ET SERENISS. PRINCIPIS CONSIL. AULIC.
NO. MOCCII. D. KYLL. ANQV. S.
IVBICAE ERVDITORVM CENSVRÆ
SVBICIT
TOBIAS GODOFRÉDVS ZEISSER,
HELSINGBORG NORICVS, MED. STVD.

ROSTOCHII,
TYPE I. J. ADLERI, SEREN. DVCEIS AVL. & ACAD. THEOP.

necessariam saepe materiam atque doctrinam, quod in votis erat, ulterius interea & pro dignitate esse pertractatam.

Unicum innotuit nobis huc faciens scriptum Quedlinburgi Anno praesenti 1752. plag. unica & quod excurrit sub Titulo: Johann Christian Gerhard Knoll, der Arzenei-Gelahrheit Doctors und Practici Gedanken von der Lage der Kranken in einem Sendschreiben typis excussam.

*Laudem meretur omnino Vir hicce Experientiss. eo, quod in rei literariae, artis speciatim salutaris exoptatissimum incrementum aegrotantium inprimis commodum certissimum & emolumentum, neglectam hanc a Medicis pluribus saepe nimis doctrinam, sepositis praejudiciis horum vulgaribus, scopo optimo publice post Boerhaviium atque Hoffmannum, medicorum inter Principes (confer. Dissert. nostra prior.) aliosque quosdam Eruditissimos Viros, commendare instituerit non tantum verbis: „ Ein Arzt
„ soll die verlorne Gesundheit wieder herstellen.
„ Dahero hat er nötig, alle diejenigen Hülfsmittel
„ anzuwenden, die zu Wiederherstellung derselben
„ notwendig. Viele von diesen Gelehrten halten
„ die*

„die Verordnung der Arzeneimittel vor hinläng-
„lich. Einige wollen den Gebrauch der Diaeteti-
„schen Mittel vor überflüssig erklären. Wenige
„bekümmern sich um die Lage des Patienten. Es
„ist der Arzeneiwissenschaft eben so wenig nachtei-
„lig, als es einigen Ärzten nicht prächtig genug zu
„seyn scheint, wann man durch die Positur des
„Krankens die Krankheit heben, oder zum wenig-
„sten mindern wil. Die Vorurteile sind über-
„haupt von keinen Nutzen, und wenn sie in den Kö-
„pfen der Ärzte stecken, so empfinden die Patien-
„ten davon allemahl die traurigen Wirkungen.
„Wo mehrere Mittel und Wege sind, die zugleich
„vernünftig, da muß man sich nicht nach den her-
„gebrachten Gewohnheiten richten. Die gewisse
„Lage gewisser Kranken ist zuweilen ein Mittel die
„Krankheit mit zu heben, ja sehr öfters ist sie ver-
„mögend die Krankheit ausnehmend zu lindern.
„Diejenigen haben nicht Ursach böse auf mich zu
„werden, welchen dieser Rath seltsam vorkommen
„wird. Deswegen folget nicht, daß der Medicus
„das Bette machen, oder daß er gar eine Warts-
„frau abgeben müsse. Der Eigensinn ist nur schuld
„daran, daß man den Kranken bisweilen eine ge-
„wisse Lage zu bestimmen, vor unnöthig hält.

A 3

„Bann

„Wenn dieses sich also verhält, so fallen vielleicht
„die Wundercuren gar weg. Es wird sich in den
„folgenden zeigen, ob ich recht oder unrecht habe.
„Ich bediene mich der Freyheit, die allen Arznei-
„gelehrten zukömmt, zu behaupten, was einem
„Bernunft und Erfahrung an die Hand giebet.
„Ich dringe keinen meine Meynung auf. Meine
„Kräfte sind nicht zureichend, den Ärzten die Vor-
„urteile zu benehmen. Ich lasse mich begnügen,
„wann ich als ein Practicus der Arzneigelahrtheit
„Nuzzen verschaffe. Dieses ist alles was ich ver-
„langen kan, und woraus ich mir ein grosses Ver-
„gnügen mache, wenn mein Unternehmen nicht
„ohne Nuzzen ist;“ *Verum etiam commenda-
tione apologiaque ista haud contentus, quod la-
borem sibi sumserit, doctrinae hujus utilitatem
adductis casibus re demonstrare ipsa.*

*Cum vero pro ratione scopi epistolici, sin-
gula brevius & strictim ab Eodem notatâ po-
tius sint, quam plenius pertractata, cum etiam
porro casus illius, quem enodandum nunc nobis
sumimus, ne verbulo meminere quidem; ulte-
rior & plenior dictae doctrinae integrae per-
tractatio systematica adhucdum manet in desi-
deratis.*

Itaque

Itaque, cum laudatissimo consilio placuerit viro juveni Nobilissimo ac Doctissimo Tobia Godofredo Zeisser Weissenburgo - Norico Medicinae Cultori solertissimo, post nuperrime, Praeside Facultatis Med. & Rev. Collegii Professorum Ducalium Seniore gravissimo, Collega nostro aestumatissimo, Dno. Georgio Christophoro Dethardingio de Medico Temerario, defensam dissertationem, nostro quoque sub Praesidio Respondendo publice, Commilitonibus, Academiae & Patronis denuo se dare probatum;

Thema dissertationis, sepositis aliis, hac vice esse volumus

edentium, bibentiumque Situm;

speciatim,

an Bibere stando, an conducatur magis sedendo?

Quae supersunt reliqua, in temporis & circumstantiarum opportunitatem qua studium nostrum, reservantes.

S. I.

* * * * *
* * * * *

§. I.

Variant experientia teste, unico eodemque stemmate quamvis prognatorum hominum, ingenium atque indoles, vivendi ratio, consuetudo atque mores, vario nec unico modo; sive individua, quorum intuitu vetus adhuc valet proverbium: Quot capita tot sensus! respiciamus, sive spectemus individuorum quandam collectionem aut societatem, Nationis vel alio quodam titulo obvientem.

§. 2.

Variant in Exemplo, circa ritum atque situm in adsumendis sive esculentis sive potulentis integrae etiam passim Nationes, non individua tantum atque sola, eademque non ab invicem longae remotae tantum, verum & proximæ sibi ac confines. Quid quod? eadem interdum gens avitos linquendo mores, novos recipiat non raro & introducat.

§. 3.

Veteres Hebraeos, cultissimam gentem sedentes prandisse olim, saltem eorundem quosdam, clarum fieri nobis videtur ex rebus Saulem inter & Davidem gestis. Sam. XX. 24. (Und da der Neu Mond kam, sagte sich der König zu Tische zu essen. Da sich aber der König gesetzt hatte, Abner aber setzte sich an die Seite Sauls, aliisque locis pluribus. Postmodum accubitus placuit atque invaluit. Graeci quoque priscis tem-

temporibus ad mensas *accumbebant* non, sed *sedebant*; at postea & recentius *sedebant* non, sed *accumbebant*, fidem faciente inter alios ATHENAEO in *Deipnosophisticis*. Apud Romanos, militibus in usu fuisse perhibetur, *stantibus* capere cibum, coeteros non minus primum *assedis* mensae, postea & Graecia devicta luxuriae magis litantes ad morem horum itidem *accubuisse*, quod tamen de *maribus* potissimum intelligendum.

§. 4.

Egregius enim huc faciens locus extat apud ISODORVM, Orig. Lib. II. Cap. II. scribentem: "SEDES dicta, quod apud veteres Romanos non erat usus accumbendi. Unde et CONSEDERE dicebantur. Postea ut VARRO ait de vita Populi Romani, viri discumbere coeperunt, mulieres sederunt, quia turpis visus est in muliere accubitus.," Ita scilicet erat in regula, cui non obstant exempla amantium praesertim, conjugum, scortantium. Unde apud SVE-TONIVM in CALIGVLA. "Cum omnibus sororibus suis stupri consuetudinem fecit, plenoque convivio singulas infra se vicissim collocabat, uxore supra cubante.," Fiebat autem accubitus in *latus sinistrum*.

§. 5.

Fuisse deprehenduntur inter accumbendi ritum servantes, qui initio coenae *proni in ventrem* decubuerunt, pulvinis pectoribus suppositis, quo utraque manus ad vescendum esset liberior, procedente autem tempore in *cubitum se reposuerint*, aut si loqui nollent, *supini* prorsus jacebant; observante ex PLVTARCHO in Antiquit. suis Graecis, IOH. PHIL. PFEIFFERO, qui cum reliquis an-
B
tiqui

tiqui tatum Graecarum Romanarumque scriptoribus conferri poterit ulterius. Nobis adducta modo pro illo, quem intendimus, sufficiant scopo. Tantum adhuc notamus, in Italia accumbendi ritu diu jam rejecto, sessionem denuo invaluisse, quod idem et de aliis quibusdam nationibus observandum venit.

§. 6.

Turcarum mores ita depinguntur apud LONICERVUM in Chronicor. Turcic. Lib. II. "*Cum manducandum est, subjiciunt stoeas, quas Hactser vocant, deinde insternunt tapetia aut pulvinaria. Alii in nuda humo discumbunt. Mensa illorum Tsopbra dicta, ex corio fit, et explicatur atque contrahitur ut marsupium. Non ASSEDENT nostrarium more, nec DISCVMBVNT veterum ritu, ut cubito innitantur, sed DECVSSATIM pedibus inter se complicatis more sartorum. Raptim comedunt et magno silentio. Sedata fame colloquia miscere incipiunt.*" Habent hunc *Situm* cum aliis multis Asiae atque Africae incolis imo aliis etiam hodie communem. Refert etenim de *Lappo- nibus* JOH. SCHEFFERVS Cap. XVIII. "*Ubicunque autem cibum capiunt, considerare solent sine scamno vel subsellio humi, vel in pelle substrata, cruribus pedibusque flexis ad posteriora, idque in orbem sive circulum.*"

§. 7.

Germanos nostrates quibuscum conveniunt nationes *Europaeae* pene omnes, passus tempore ordinarie *confidere*, et quidem non humi, neque pedibus suppositis clunibus, verum scamno vel alio cuidam rei sessili justae altitudinis ita insidendo, ut corporis truncus, sustentaculo
etiam

etiam quodam suffultus, cum femoribus, et haecce porro cum crurum situ angulum fere forment rectum, vel ad rectum aliquatenus accedentem, pedum plantis scabbello vel alii cuiuspiam rei insistentibus, quotidie cernere licet. Aliter tamen vivitur necessitate quadam imposta, a rusticis ruri, aliter domi. Sed et hic, domi scilicet suae diversitas quaedam observatur aliquando. Moris inprimis est recepti passim, ut inter unius ejusdemque mensae convictores Paterfamilias, vel Eo, si majoris sit dignitatis, absente, *serous*, aut si alantur horum plures, servi (die *Knechte*) praefectorum speciem quandam referentes affideant, *servulis* (die *Jungens*) imo et ancillis quandoque, in signum subjectionis quantulaecunque circumstantibus mensam.

§. 8.

Allata spectant proprie die *ordentlichen Mahlzeiten*. Singulare autem quid sapere videtur quorundam Germaniae populorum, in vim quasi legis quae transiit consuetudo, juxta quam extra etiam ordinarium pastum, si liquidi quid obveniat hauriendum, v.g. haustulus Thé, Coffé, vini inprimis adusti etc., *Sessio* requiritur ex more. Vigere illam apud incolas Bavariae, superioris Palatinatus, Sveviae, accepimus pro certo, imo et Norwegiae aliarumque quamplurimarum Svecici Danicique Regni Provinciarum. Vestigia ejusdem deprehendisse nobis videmur hic quoque locorum. Frequens enim obvenit hospitis potulenta amico offerentis alloquium come: *Sie belieben sich zu setzen! Es ziehet Ihnen sonst in die Beine.*

§. 9.

Ex dictis haecenus patescit

- 1) nullum facile *Situm* excogitatu esse possibilem, qui suos non inveniatur amafios. Patescit
- 2) *Sessionem* in pastu, *Situm* esse antiquissimum juxta et communissimum hodiernum;
- 3) necessarium plane illum videri quibusdam, ratione imprimis potulentorum.

§. 10.

Coeterum *Situs* hujus varietas ad tres commode reducitur Classes, *Stationem*, quorsum obambulatio etiam suo referri potest modo, *Sessionem*, quocumque illa fiat modo, et denique *Accubationem*.

§. 11.

Varietatum harum singularum origines rationesque omnes atque singulas indagare ulterius et singulim, nostri modo non est instituti. In propositis enim est potissimum, disquirere ex Principiis Physico-Medicis: *Quisnam Situs comedentium et bibentium sanitati*, quo referimus commoditatem quoque, propter resultantem inde artuum, hinc corporis totius refocillationem, conducatur magis?

§. 12.

In omni deglutitionis actu, *tria*, ut loquitur concinne Illustr. de HALLER (in Not. ad BOERHAVE *Praelect. Academ.*) perficienda habet *Stadia*, quorum *Primum* est ciborum iter ad fauces; *Alterum* receptio in Pharyngem apertum; *Tertium* tandem Stadium est, ciborum

rum in Pharyngem receptorum descensus; Atque haec valent in genere, deglutiendum sive cibus sit sive potus, aut medicamentum aut alimentum, vel tandem solidum aut fluidum quodcunque. Singulis idem iter ingrediendum, ut adsumta cooperantibus organis multifariis, versus interiora, et vi tandem tunicae Oesophagi muscularis ad usque Ventriculum propellantur.

§. 13.

Habet vero integra haecce ab extremis oris ad stomachum usque pertingens via sive canalis, sensum satis acutum, a papillis nerveis derivandum; exquisitissimum autem *Cardia*, quippe praeter tunicam nerveam communem, singulari ac insigni nervorum Plexu praedita. Haec itaque a Diaphragmate, quod perforat Oesophagus, clausa ordinarie, cum ad transmittenda in ventriculum ingesta aperiri debet, sensationem suam non potest non exserere, quod idem experitur *Ventriculus* non tantum ipse, sed *diaphragma* quoque, quo cum est connexa.

§. 14.

Sensationem porro hanc excipit et consequitur necessario *motus* et quidem illi semper proportionalis. Demonstrante Celebr. KRUGERO in *seiner Natur-Lehre* Part. II. Cap. IV. Nimirum nequaquam ab ingestis singulis aequabiliter afficitur sive irritatur iste Canalis, quamvis corpus nostrum alterandi vim in genere possideant omnia: Varia potius hic intercedere differentia observatur, ratione non tantum solidorum atque fluidorum qua sibi oppositorum, verum etiam pro uniuscujusque horum individuali et propria sua natura sive constitutione, quantitate atque qualitate, innumeris fere dixerim, modis diver-

sam. Sic dura, mollia, scabra, glabra, friabilia, pulverulenta, oleosa, aquosa, spirituosa, insipida, acida, acria, amara, dulcia, austera, acerba, ac adstringentia et sic porro, in deglutitionis actu singula suo agunt modo. Dantur imo inter haecce, quae dispari prorsus modo, modo hoc, modo illud *Stadium* adficiant vel minus vel magis, quibus de singulis differere explicatim, specialem requirit, quam meretur, disquisitionem, alii tempori atque occasione reservatam.

§. 15.

Eodem, nec alio modo commune illud ingestorum ad concoquendum receptaculum, *Ventriculus* sese habet qua *figuram* conveniens cum utriculo pastorum lusorio, *der Schäfer-Pfeif oder Dudelsack*, inque orificia dispesci solitus, fundum atque corpus, et ex quinque suis constans membranis, quarum *musculosa* atque *nervea* proxime se invicem tangunt, eo quidem ordine, ut *nervea* sit interior, *crusta villosa* quadam et porosa ad obtundendum saltem quodammodo, sive moderandum potius sensum nimis acutum, obducta; *musculosa* vero eam superius ambit, *tunica tecta* sic dicta post *cellulosam*, *membranosa*. Harum interior illa, cavitateque ventriculi proximior, *nervea*, sensibilitate ejus quocunque modo irritata, alteram illam et superficiem spectantem, *musculosam*, ad excitandum motum mox incitat atque compellit, eumque sensationi nerveae proportionalem. non tantum qua motus gradum, sed et figurae, directioni, contextuique fibrarum constituentium conformem.

§. 16.

§. 16.

In diversum, qua fibrarum modo dictarum, figuram, directionem, atque contextum, Anatomicorum abire sententias non nescimus, neque ignorabunt, qui legerunt contuleruntque Willisium, Helvetium, Santorinum, aliosque veterum et recentiorum plures. Res est intricata adeo sane, ut et ipse Celebr. HEISTERVS, Anatomicorum nostri aevi clarissimum lumen, nihil certi et constantis determinare audeat. Ita enim in *Comp. suo Anatomico Part. II. pag. 56.* scribit "*HELVETIVS* vero longe alium fibrarum muscularium in ventriculo situm, cursum ac divisionem describit et delineat, quam ab aliis factum est. An vero semper ita se habeant, dubito: quia aliter eas vidi, atque adhuc ventriculos humanos flatu distentos atque siccatos asservo, in quibus alia ratione se ostendunt. Adeoque potius credo, variam in variis hominibus fibrarum harum esse constitutionem,,

§. 17.

Sufficit interim hocce nobis loco hunc Virum Celeberrimum in adlegato modo Compendio Part. I. p. 79. certas fibrarum directiones admisisse, verbis: "*quaedam quasi circulares a parte superiori ad inferiorem descendunt: aliae in superiori ventriculi parte, inter utrumque orificium; aliae a sinistro latere ad dextrum oblique excurrunt, quaedam orificia ambiunt, omnes constructioni ejus famulantes.*," Quas iam in duas commode dispesci posse Classes indubium nobis videtur, ita scilicet, ut Prima harum illas sub se comprehendat, quae longitudinaliter a sinistro ventriculi orificio ad dextrum excurrunt, illa circumdant atque
CO-

coarctant et ad se in vicem, ventriculum quasi abbreviando, ducunt. Secunda autem obliquis ac spirali-
bus illis, quae totam reliquam ventriculi substantiam,
seu Saccum et corpus ejus in specie constringunt,
absolvatur, de quo fibrarum carnearum in ventri-
culo situ, ordine ac contextu, harumque officio KRÜ-
GERUS in specie (in seiner Natur, Lehre, Part. II,
Cap. IV. conferendus.

§. 18.

Descripta hoc modo ventriculi naturali figura
aeque ac ejus structura, in quantum ad praesens no-
strum facit negotium, jam et de eius situ et conne-
xione aliquid pro scopo admoneamus necessitatis
erit. Connectitur nobile hocce viscus *superne*, et qui-
dem in latere sinistro, cum diaphragmate, ita, ut
Cardia altior semper sit *Pyloro*, hic *inferne* autem ex la-
tere dextro totum intestinorum canalem secum ha-
bet connexum ita, ut obliquo Situ Intestinis incum-
bat ventriculus et cum sacco seu fundo suo *hypochondrion si-
nistrum* et lien potissimum respiciat, perque sic dicta
brevia vasa ab hoc viscere quasi irretitum teneat-
tur. Praeter connexionem, quam *Cardia* seu ori-
ficium ejus sinistrum cum diaphragmate habet cir-
cumcirca, (§. 13.) adhuc per nervos suos specia-
les, quos a pari vago mutuatur, huic pelli, quae
etiam ex dicto nervorum pari nonnullos ramulos ac-
cipit, connectitur. Amplexu porro Hepatis a latere
gaudet dextro, et Tergum versus vasa attingit maiora.

§. 19.

Non vero omnis plane immutationis, qua Situm
et figuram expers ventriculus manet. Observandum
potius censemus

1) pro

1. pro ingestorum, ventriculique contentorum, quorumcunque, ipsis non exceptis flatibus, et quantitatis et qualitatis varia ratione, ventriculum nunc coarctari et contrahi magis, nunc vero ampliari atque dilatari; consequenter figuram illius cum situ etiam quodammodo immutari, in latum id fiat, five profundum, five transversum. *Confer. de Haller pag. 249. Tom. I.*
- 2.) *Situm* quoque corporis, five solum et per se, five una cum ingestis consideratum, situm variare posse ventriculi, eiusdemque figuram. Qualis diversitas
- 3.) Partes etiam connexas, imo et adjacentes ac conterminas, per approximationem, recessionem, tensionem, pressionem, adeoque vario modo, non potest non adficere et alterare.

§. 20

De diaphragmate denique, pelli ista tendineo musculoſa, planum inclinatum dorsum versus referente, et thoracem ab abdomine distinguente, notandum adhuc nobis venit paucis: Praeter Oesophagum, sinistrorsum illud perforante, dextrorsum etiam transitum per idem invenire venam cavam; adnexum etiam esse sterno, speciatim cartilagini Xyphoideae, mediastino, costis item spuriiis musculisque abdominis transversalibus qua partem et peripheriam suam anticam, qua posticam vero spinae dorsi, speciatim vertebrae lumborum; Inservire illud inter alia, negotio respirationis, compressioni item abdominis ad augendum motum peristalticum; motum eius pro negotiorum diversitate nunc tendere sursum, nunc vero deorsum; quorum uterque in statu praeter-

C

natu-

naturali in excessu peccare potest ac defectu, ac quorum utrumque partes connexae perentiscant, consequenter ut in casibus similibus, proportionabiles motus in iisdem ut excitentur, oportere.

§. 21.

Principiis his praemissis, quinam edentium bibentiumque situs, reliquis tanquam convenientissimus conducat magis? facilius erit iudicatu. Dispersuimus supra §. 10. ejus varietates in tres has classes, *Stationem*, *Sessionem*, *Accubationem*, de singulis nunc dicturi seorsim.

§. 22.

Quod itaque ad *Stationem*, quam ex usu fuisse *Tolertiae* forte et *vigilantiae* demonstrandae causa, militibus Romanis observatum est §. 3., ut et hodie ruralium nostratum famulitii parti in reverentiae signum (§. 7.); varia illa secum fert incommoda, qua subiecta imprimis sensibilia, situique huic non adsueta, iam a nobis demonstranda.

§. 23.

In *statu* enim *corporis* totius *erecto*, musculos abdominis, lumborum atque pedum, aequae ac illos, qui circa pectus, scapulas et dorsum siti sunt, ad constituendum conservandumque huncce statum, *laborare* atque *tendi* oportet in universum. Qua actione, si praesertim in isto statu perseveretur diu, non possunt non defatigari.

§. 24.

Pectus porro in hoc Situ a musculis suis elevandum, *diaphragma*, sternum vel cartilagini potius ensiformi annexum, secum *trahit sursum* valide, atque *tendendo* illud

Iud attollit ; cum tamen deglutitio *laxatum* requirat *se-
ptum*, indeque eo peragatur temporis momento, quod
inspirationem expirationemque intercedit.

§. 25.

Haec dum geruntur, *Oesophagus*, Septi huius transf-
versi partem carneam sive musculosam permeans eidem-
que accretum (§. 13.) qua diametrum suum simul *com-
primitur* atque *coarctatur* praeternaturaliter, et hinc quo-
que descensus ingerendorum ad cardiacam evadit diffici-
lior, minus nunc, nunc vero magis, pro ingerendorum
qualitate et quantitate diversa (§. 14.)

§. 26.

Accidit eodem tempore haec *coarctatio* maior, *car-
diae* quoque, sive finistri ventriculi orificio *ipsi* et *spe-
ciatim*; ob nervorum multitudinem sensibili valde (§.
13.) *Oesophago* itaque, cuius opera *cardia* ordinarie
iam a diaphragmate clausa, ad transmittenda per ori-
ficium istud ad ventriculum ingesta, referari solet,
(§. 12. 13.) plus negotii in tali situ facessimus; dum ob
extraordinariam ostii coarctationem et occlusionem or-
dinariâ etiam maior et validior eius vis conatusque ad
referandum detrudendumque requiritur.

§. 27.

Sinistrum hoc ventriculi orificium, per quod aper-
tum, via patens est in ventriculum ipsum, altius qui-
dem iam aliquatenus est naturaliter, altero illo atque de-
xtero, *Pylorus* dicto, quo referato exitus conceditur in
intestinatorum canalem. In *Situ* aut corporis integri *ere-
cto* atque *perpendiculari*, vi diaphragmatis, quo cum
C 2
cohae-

cohaeret, sursum versus trahentis magis, a linea regulari deflectens haud parum, altiore longe *adfectat*, et *occupat locum*, elevans sic simul secum sinistrum, cui est inferum, ventriculi partem, quam *Saccum* adpellamus.

§. 28.

Ingesta itaque, quae in hac sinistra, eaque profundiori ac latiori ventriculi parte, per tempus iustum commorari oportebat, nunc cruda adhuc et indigesta, Pyloro depressiorem multo situm sic nanciscenti, adpropinquant mox et adlabuntur. Hic vero ianitor functionis suae (ut ita loqui liceat) bene memor, transitum importune pulsantibus his subnexorum intestinorum hospitibus futuris denegans, mox ianuam arctissime claudit, debitamque eorundem per digestionem ad transfundendum praeparationem expectans prius, ab eorundem coeterum adpropinquatione intempestiva non parum irritatus et motum sensationi (§. 14.) exerens proportionalem.

§. 29.

In *Stationis Situ* ventriculus trahitur sursum, altioreque *adfectat* et ex parte nanciscitur *Situm* atque *locum* (per demonstrata §§ 27. 28.). Idem vero cibo potuque repletus magis magisque atque oneratus, pro receptorum contentorumque mole, tendere non potest non deorsum. Ex qua, e diametro sibi opposita tensione, sursum deorsumque, orificiorum constrictio ad *Flatuum* usque praecclusionem augeri potest. Conferatur hic proxime praecedens §, 28.

§. 30.

§. 30.

Aegre denique hunc Situm, aliquamdiu praesertim continuatum, ferunt pedes, quippe quorum muscoli per integrum illum temporis tractum, in valida perseverare coguntur tensione, quorumque planta, integri corporis molem sustinere coacta, ad sufflaminationem usque circulationis humorum comprimitur. Atque huic perceptioni sensus tam molesti originem forte debet. Germanorum illud: *Man müsse sich setzen, es ziehe (oder gehe) sonst in die Beine.* (§. 8.)

§. 31.

Patere nunc existimamus abunde, tantum abesse, ut *Statio* pro optimo ac convenientissimo edentium bibentiumque Situ haberi queat medice, ut potius omnium pessimus ac inconvenientissimus sit censendus; id quod ex collatione Situum reliquorum adhuc magis fiet manifestum.

§. 32.

In *Sessione* fane cum stationis actu collata, omnia sunt pacatiora, litatque haec et sanitati et commoditati (§. II.) magis, omni omnino modo; Quibus pensitatis adeo non miramur, antiquissimi eam esse, iuxta ac receptissimi hodiernum, moris (§. 9.) cum vel ipse sensus gratus et refocillatorius eam commendet.

§. 33.

Nulla etenim in hocce situ tensio musculorum quorumcunque percipitur molesta; laxatum manet speciatim septum transversum, nec coarctatur Oesophagi diameter, sed dilatationi potius adaptatur: minus resistit

cardia conatui illius eandem clausam aperiendi; non haec praeternaturaliter attollitur in altum; Ingesta et a ventriculo excepta debitum illic occupant locum; non ita et consequenter praecluditur flatibus exitus per orificium etiam inferius, Pylorum sive; pedes denique eorundemque plantae nihil incommodi patiuntur. Verbo, omnia hic cessant incommoda, Stationem concomitantia et delineata (§. §. 23. ad usque §. 30. inclusive.)

§. 34.

Cum vero Sessio non uno fiat modo, eum nos in hac situum collatione respexisse speciatim, notari oportet, qui viget inter nostrates, scamno, iustae altitudinis, tibiarum circiter adaequanti, insidentes, et quem descriptum dedimus §. 7. Quadrare interim videntur omnia ad Turcarum et consimilem aliorum etiam confidendi modum, decussatim scilicet, pedibus divaricatis et inter se complicatis, (ad Sessionem enim situ illis receptum referimus merito) bene satis, qua respirationis, deglutitionis, incipientisque digestionis negotium atque organa, primario hic respicienda. Pedes sed in illo non pari gaudent commoditate; ad conservandum corporis tuncum in situ erecto, ob sedem clunium depressam et declivem, retrorsum tendentem, muscoli dorsales in primis laborant magis; difficilior fit et assidendi et assurgendi actus. Sessionis, quae fit in plano quodam cum pedum exporrectione sive aliquali sive perfecta, vel sani spectentur vel aegroti lecto adfixi, commoda et incommoda facile iam patefcunt.

§. 35.

Accubatio, in ventrem si decumbamus proni (§. 5.) plus secum fert incommodi, quam commodi, quanquam appa-

apparentis, et praefendus in hocce situ multum est decubitus cum inclinatione in latus sinistrum, accum-
bentibus olim ordinarie, ni fallor, receptus. Demon-
stratio ex principiis praemisissis eruitur haud difficulter,
vel ex §. 28. Manet interim nobis usitatus jassedendi
in pastu Situs optimus ac convenientissimus, sive qua
sanitatem et commoditatem (§. II.) consideretur, sive et
iam, ut et hoc addamus, qua *decorum*.

§. 36.

Restat quaestio specialis in dissertationis rubro notata: *An
bibere stando, an conducatur magis sedendo?* Occasionem illi praebuit
praecipue quorundam Germaniae, Moscoviae, Norwegiae, Sue-
ciae, Daniae incolarum, nobis observata partim, partim pro
certo relata, singularis, in vim quae iam transit
quasi legis inviolandae, consuetudo, iuxta quam extra etiam
ordinarium pastum bibere oportet sedendo, imo vel ob
hauriendum haustulum etiam unicum assidere, (§. 8.) in-
primis tamen, si potus sit *spirituosus*.

§. 37.

Assumenda sive solida sint sive fluida, sive alimenta sive
medicamenta omnibus eadem ingredienda, in actu deglutitionis
est ad ventriculum via sive canalis (§. 12.) qui ob nervorum
copiam qua integrum Oesophagi tractum sensibilis est valde
(§. 13.) adeoque adficitur et irritatur ab ingerendo et deglu-
tendo quovis (§. 14.) ad contrahendi motum; non tamen a
singulis aequabiliter, sed pro varia eorundem inprimis quan-
titate atque qualitate, quae varia esse iterum potest in eodem
genere assumendorum v. g. liquidorum sive potulentorum,
(§. cit)

§. 38.

In genere itaque cum iam sit demonstratum (§. §. 32. 33.)
Sessionem edentium bibentiumque optimum esse Situm, de-
mon-

monstrationisque huius momenta quam plurima ad haustulum etiam quadrent et adplicari possint unicum; in specie saltem de potu adhuc notamus *Spirituoso* (ein Schluck Brantwein oder aquavit) in quo hauriendo in primis tenaciter tenere confidendi situm, nationes memoratas, observatum est §. 8. et 36. Eum canalem dictum eminentiori quodam adficere gradu, tam ratione elementi, quod continet, sulphurei et inflammabilis, quam salino acidi quoque, eidem in primis spiritui vini non omnino denegandi, quamvis contrarium placuerit quibusdam.

§. 39.

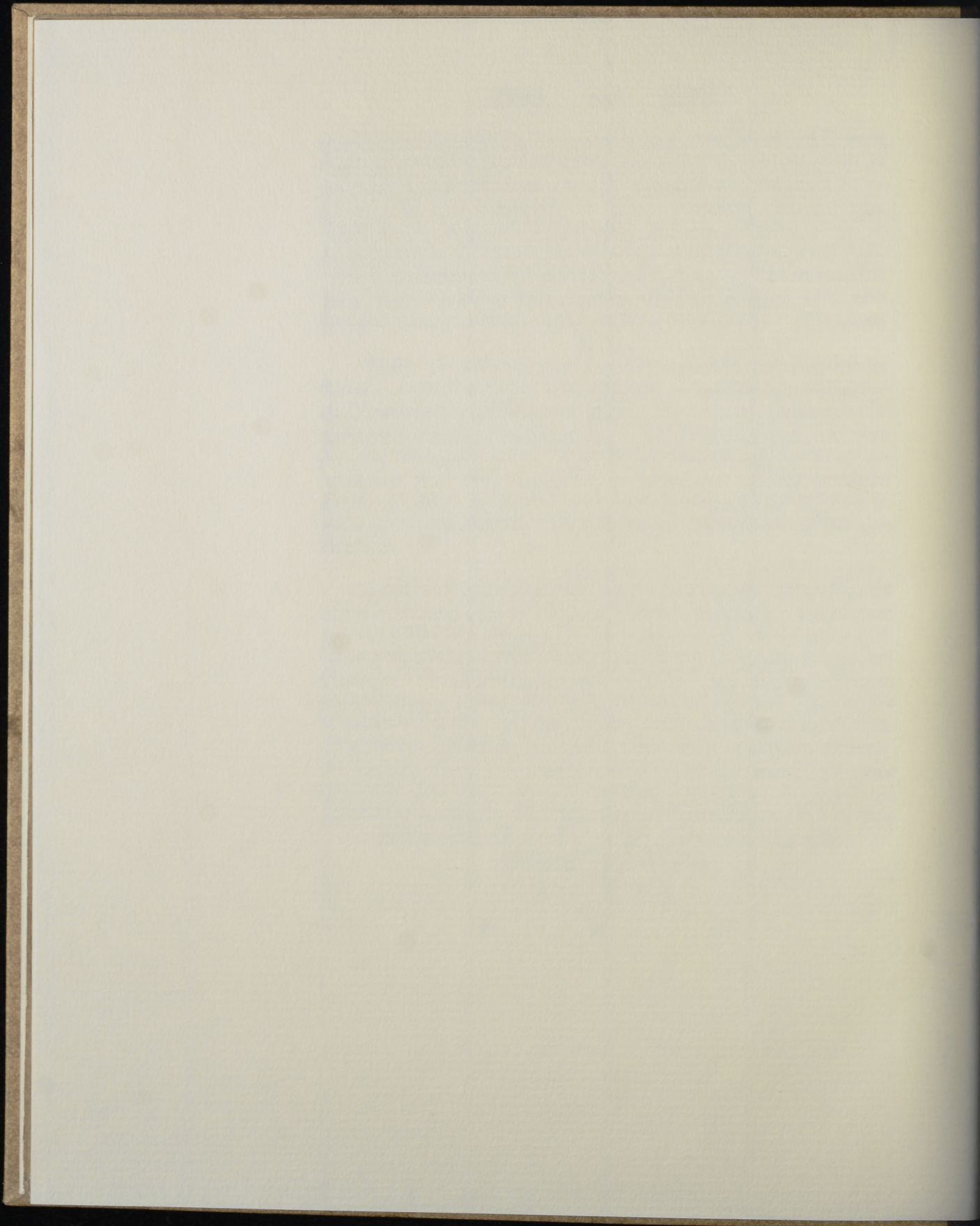
Testis est ardor *faucium*, quem persentiscunt haurientes omnes, maxime autem non adsueta, et quo minus phlegmatis spirituosae haecce secum vehunt. Constringi contingit aliquando *pharyngem* in tantum, ut transitum spiritui ore iam detento denegans plane vel difficilem saltem reddente valde, quaedam eius pars regurgitet in *Laryngem*, (in den unreychten Hals, ut loqui solemus) non sine praesentissimo respiratio- nis organorum damno, imo saepe ad suffocationis usque periculum.

§. 40.

Stadium hoc quamvis emetientes quandoque et in adsueta absque incommodo notabili potulenta spirituosae, *Oesophagum* quem perlabi eos oportet, porro in stationis situ inveniunt quae diametrum suum coarctatum, (§. 25.) qui idem pro horum irritatione adhuc crispatur magis. Ad *cardiam* denique delata, et descensum adfectantia in ventriculum ipsum, illam reperiunt in hocce situ clausam, quae porro ob plexum nervorum singularem sensibilibior adhuc (§. 13.) mox clauditur arctius, *Oesophago*, cuius vi ingesta omnia in ventriculum sunt propellenda (§. 12.) plus sic facessans, negotii; et quae sunt incommoda reliqua ex deglutitionis spirituosorum in situ stationis, difficultate derivanda. Atque ita huic quoque Quaestioni factum.

S A T I S.

§. 30.

...nique hunc Situm, aliquamdiu praesertim
 ferunt pedes, quippe quorum muscoli
 illum temporis tractum, in valida perse-
 tur tensione, quorumque planta, integri-
 em sustinere coacta, ad sufflaminationem
 tionis humorum comprimitur. Atque
 oni sensus tam molesti originem forte de-
 norum illud: *Man müsse sich setzen, es ziehe
 ist in die Beine.* (§. 8.)

§. 31,

unc existimamus abunde, tantum abesse,
 ptimo ac convenientissimo edentium bi-
 itu haberi queat medice, ut potius omnium
 convenientissimus sit centendus; id quod
 tituum reliquorum adhuc magis fiet ma-

§. 32.

e fane cum stationis actu collata, omnia
 , litatque haec et fanitati et commoditati
 , omni omnino modo; Quibus pensitatis
 mur, antiquissimi eam esse, iuxta ac re-
 tenum, moris (§. 9.) cum vel ipse sensus
 illatorius eam commendet.

§. 33.

enim in hocce situ tensio musculorum quo-
 rcipitur molesta; laxatum manet specia-
 nsversum, nec coarctatur Oesophagi dia-
 latationi potius adaptatur: minus resistit

C 3

car-

